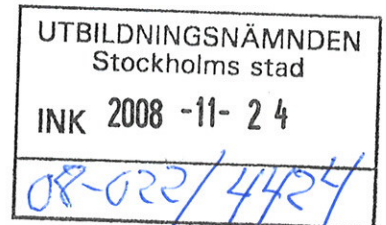

Mål nr.
23070-08 Rotel 202

Anges vid kontakt med länsrätten

Stockholms Stad
Utbildningsnämnden
Box 22049
104 22 Stockholm

Jonas Eklund m.fl. ./ Stockholms stad
angående **laglighetsprövning enligt kommunallagen**

Ni ska yttra Er över innehållet i bifogade handlingar, aktbilaga 1,2,4,5.

Yttrandet ska vara skriftligt och ha kommit in till länsrätten **senast den 19 december 2008.**

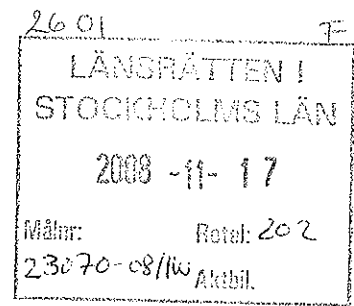
Om Ni har några frågor kan Ni kontakta länsrätten.

Hanna Morad
Domstolssekreterare
Telefon direkt 08-561 68186

Dok.Id 383742

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
115 76 Stockholm	Tegeluddsvägen 1	08-561 680 00 E-post: lansrattenistockholm@dom.se	08-561 680 01	måndag – fredag 09:00-15:00

Till
Länsrätten i Stockholms län
115 76 Stockholm
lansrattenistockholm@dom.se

ÖVERKLAGANDE

Klagande

1.
Jonas Eklund
Svampvägen 175
122 63 Enskede
Telefon: 070-173 11 11
E-post: jonas.eklund@mp.se

2.
Per Olsson
Vattenledningsvägen 31
126 34 Hägersten
Telefon: 0739-63 57 23
E-post: per.olsson@mp.se

Motpart

Utbildningsnämnden i Stockholms stad
Box 22049
104 22 Stockholm

Beslut som överklagas

Utbildningsnämndens beslut vid sammanträde 2008-10-23 (§ 14) om gemensam struktur för skriftliga omdömen i Stockholms stads grundskolor

Saken

Laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen

Yrkanden

Vi yrkar att länsrätten upphäver utbildningsnämndens beslut.

Vi yrkar även att länsrätten förordnar att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition).

Vi hemställer att länsrätten – om det inte är uppenbart att överklagandet ska bifallas – inhämtar yttrande från Skolverket samt eventuellt även från Statens Skolinspektion i fråga om det överklagade beslutets förenlighet med grundskoleförordningen.

Grunder

Utbildningsnämnden har genom det överklagade beslutet överskridit sina befogenheter, då det enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen (1994:1194) endast är respektive skolas rektor som har beslutskompetens i de frågor beslutet avser.

Beslutet strider därmed även mot författning, nämligen grundskoleförordningen.

Tillämplig författningsbestämmelse, förarbeten och allmänna råd

7 kap. 2 § grundskoleförordningen har följande lydelse (vår fetstil).

Utvecklingssamtal

2 § Läraren ska fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och
2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Den individuella utvecklingsplanen kan även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §. *Förordning (2008:525).*

Av de fetmarkerade meningarna i paragrafen framgår följande:

- Det är rektorn som kan besluta om att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla ”omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen”, det vill säga skriftliga omdömen om elevens sociala utveckling.
- Det är rektorn som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen, däribland omdömen, som ges i utvecklingsplanen.

Paragrafen – eller grundskoleförordningen i övrigt – lämnar inget utrymme för något organ som är överordnat den enskilda skolans rektor att ta över rektorns beslutskompetens i dessa frågor. Inte heller framgår det att rektorn själv ska kunna delegera sin beslutanderätt till någon annan.

Till grund för regeringens beslut om den nya lydelsen av 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ligger utbildningsdepartementets promemoria ”En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen”, utgiven 2008-01-15. Promemorian finns tillgänglig på regeringens webbplats

(<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/95933>) och insänds som pdf-fil med detta överklagande. I promemorian sägs bl.a. följande under rubriken Skälen för förslaget:

Det är en uppgift för rektor och lärare att besluta om informationens form och innehåll för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den enskilda skolan. Om rektor så beslutar ska utvecklingsplanen även kunna innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. Med utveckling i övrigt avses framförallt elevens sociala utveckling. (s. 5)

[Nu införs] en bestämmelse om att den individuella utvecklingsplanen också ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling. Sådana omdömen ska grundas på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i varje ämne. Förbudet mot att sådan information om elevens utveckling ges karaktären av betyg utgår. Det blir därigenom möjligt för de skolor som så önskar att göra informationen tydligare genom att ge den en mer betygsliknande utformning. Den närmare utformningen av sådana omdömen får bestämmas lokalt på den enskilda skolan. Om rektor så beslutar kan den individuella utvecklingsplanen också innehålla information om elevens utveckling i övrigt. (s. 6)

Skolverkets allmänna råd till 7 kap. 2 § grundskoleförordningen har ännu inte kommit i tryck men finns tillgängliga på Skolverkets webbplats

(<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2114>) och insänds som pdf-fil med detta överklagande. I de allmänna råden sägs bl.a. följande:

De skriftliga omdömena ska utformas lokalt på den enskilda skolan och vara anpassade till elevernas ålder och mognad. Det är, enligt förordningen, rektorn som beslutar om den skriftliga informationens utformning för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den egna skolan. (s. 8)

Viktigt att notera är att ett skriftligt omdöme inte är nationellt standardiserat. Eftersom det ska utformas lokalt och att det därmed inte finns något krav på nationell likvärdighet kan jämförelser mellan bedömningar av elevers resultat i olika skolor inte göras. (s. 8)

Om rektor beslutar att skriftliga omdömen ska ges om elevens utveckling i övrigt, kan utvecklingen av de förmågor som anges i t.ex. avsnitten [...] i Lpo 94 tjäna som vägledning. (s. 8)

Såväl förarbetena som de allmänna råden till 7 kap. 2 § grundskoleförordningen klargör alltså att utformningen av de skriftliga omdömena, som bestämmelsens ordalydelse utvisar, *ska* ske vid den enskilda skolan.

Av förarbetena framgår också att regleringen är medvetet vald från regeringens sida och att det finns ett pedagogiskt syfte med denna ordning. Det är vidare regeringens uttryckliga avsikt att de skriftliga omdömena *inte* ska vara jämförbara mellan skolor på samma sätt som t.ex. betyg.

Beslutet är författningsstridigt

Utbildningsnämnden har genom sitt beslut fastställt en ”gemensam struktur” för skriftliga omdömen i alla Stockholms stads kommunala grundskolor.

I den ”gemensamma strukturen” ingår en uppsättning tämligen detaljerade formulär med standardiserade frågeställningar och svarsalternativ om elevens kunskapsutveckling, som ska användas i stadens grundskolor. I formulären för årskurserna 4–5 och 6–7 ingår till exempel en skala med tre alternativa betygslänkande omdömen (*osäkert, ja, i hög grad*) om elevens utveckling i respektive ämne, vilken skolorna ska använda.

I den ”gemensamma strukturen” ingår även ett fastställt formulär som ska användas i samtliga skolor för skriftliga omdömen om elevens sociala utveckling.

Utbildningsnämnden har alltså fattat beslut för alla Stockholms grundskolor i två frågor som enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen och Skolverkets allmänna råd ankommer på varje skolas rektor att besluta om, nämligen *dels* hur de skriftliga omdömena ska utformas och *dels* huruvida skriftliga omdömen ska lämnas även om elevernas sociala utveckling.

Nämnden har därmed både överskridit sina befogenheter och fattat beslut som strider mot lag eller annan författning.

Frivillig "delegation" uppåt i hierarkin?

Enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande har ärendet beretts inom grundskoleavdelningen i en process tillsammans med stadens kommunala grundskolerektorer. Vem som initierat denna "process" eller hur den har gått till framgår dock inte. Det påstås inte att stadens grundskolerektorer skulle önska avstå från att själva utöva den beslutanderätt som enligt grundskoleförordningen tillkommer dem. Det framgår inte heller om alla rektorer ställer sig bakom "processens" slutresultat, eller om var och en av dem ens fått tillfälle att ta ställning till det slutliga förslaget innan utbildningsnämnden fattade beslut i deras ställe. Uppenbarligen har beslutet inte karaktären av frivillig samordning mellan rektorerna. I så fall hade inte heller något beslut av utbildningsnämnden erfordrats.

Det påstås inte uttryckligen i tjänsteutlåtandet att rektorerna formellt till utbildningsnämnden skulle ha överlåtit eller "delegerat" rätten att besluta om utformningen av skriftliga omdömen och huruvida skriftliga omdömen ska ges om elevernas sociala utveckling. Det måste i så fall ifrågasättas om en "delegation" uppåt i hierarkin, till rektorernas egen arbetsgivare, vore frivillig på så sätt att den kan beaktas. En sådan "delegation" av en pedagogisk ledaruppgift från rektorerna till den politiska nämnden vore i varje fall ogiltig redan eftersom den inte har stöd i grundskoleförordningen eller i annan författning.

Utbildningsnämndens beslut ska därför upphävas.

Inhibition

På grund av den tydliga ordalydelsen i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen är det uppenbart att utbildningsnämndens beslut är olagligt.

I det regelverk som statsmakterna har satt upp för grundskolan ingår principen att rektorn har ett relativt stort oberoende som pedagogisk ledare. Vissa pedagogiska frågor i skolverksamheten är därför genom grundskoleförordningen skyddade från att dikteras av politiska beslut.

Utbildningsnämnden får alltså inte besluta om omdömena ska vara betygsliknande eller ej, eller

huruvida omdömen om elevernas sociala utveckling ska ges i skriftlig form. Förarbetena klargör att regelverket syftar till att sådana pedagogiska beslut ska fattas lokalt på varje skola.

Mot denna bakgrund måste utbildningsnämndens beslut ses som ett försök att medvetet trotsa det regelverk som statsmakterna har satt upp för grundskolan.

Den pedagogiska utvecklingen i Stockholms stads grundskolor kommer att lida betydande men om skolorna tills vidare måste följa det olagliga beslutet. Skolornas rektorer och lärare måste då redan i vinter riva upp sina i många fall välfungerande pedagogiska rutiner för skriftliga omdömen och föräldrakommunikation, och i stället införa den olagligen beslutade "gemensamma strukturen". När det överklagade beslutet väl har upphävts och domen har vunnit laga kraft kommer den nedlagda mödan att vara förgäves. Då återstår det åtskilligt arbete för varje skolas rektor och lärare för att återskapa en lokal modell för skriftliga omdömen som passar varje skolas verksamhet och pedagogiska inriktning.

Då det överklagade beslutet är uppenbart olagligt och då Stockholms stads grundskolor, som utvecklats ovan, kommer att lida betydande men om beslutet förblir gällande i väntan på länsrättens slutliga prövning, bör beslutet inhiberas.

Vi motsätter oss inte att länsrätten, om det befinns nödvändigt, inhämtar yttrande från utbildningsnämnden innan frågan om inhibition prövas.

Komplettering med egenhändiga underskrifter

Vi kommer under denna vecka att komplettera överklagandet med ett egenhändigt undertecknat pappersexemplar.

Stockholm den 17 november 2008

Jonas Eklund

Per Olsson

LÄNSRÄTTEN I STOCKHOLMS LÄN	
2008 -11- 17	
Målnr:	Rotel:
	Aktbil.

Departementspromemoria

En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen

Innehållsförteckning

1	Bakgrund.....	3
2	Ny utformning av den individuella utvecklingsplanen.....	3
3	Ikraftträdande.....	8
4	Ekonomiska konsekvenser.....	8
5	Författningsförslag.....	9
5.1	Förslag till förordning om ändring i grundskoleförordningen (1994:1194)	9
5.2	Förordning om ändring i särskoleförordningen (1995:206)	11
5.3	Förordning om ändring i specialskoleförordningen (1995:401).....	13
5.4	Förordning om ändring i sameskolförordningen (1995:205)	15

1 Bakgrund

Riksdagen har med anledning av regeringens proposition Vissa skolfrågor (prop. 2006/07:86, bet. 2006/07:UbU14, rskr. 2006/07:184) beslutat att häva den riksdagsbindning som gäller för skriftlig information om elevers skolgång i samband med utvecklingssamtal i grundskolan och motsvarande skolformer. Riksdagens tidigare uttalande om att sådan skriftlig information alltid ska bygga på en överenskommelse i det enskilda fallet och inte får ha karaktären av betyg gäller därmed inte längre.

Föreskrifter om skriftlig information i samband med utvecklingssamtal finns i respektive skolformsförordning, t.ex. 7 kap. 2 § grundskoleförordningen (1994:1194). I grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare minst en gång per termin ha ett utvecklingssamtal. Samtalet ska handla om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Vid utvecklingssamtal ska läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. På begäran av vårdnadshavaren ska läraren som ett komplement till utvecklingssamtal även lämna annan skriftlig information om elevens skolgång. I dag får alltså uppgifter i utvecklingsplanen och annan skriftlig information som lämnas som ett komplement till utvecklingssamtal inte ha karaktären av betyg.

2 Ny utformning av den individuella utvecklingsplanen

Förslag: Bestämmelserna om den individuella utvecklingsplanen i grundskoleförordningen, särskoleförordningen, specialskoleförordningen och sameskoleförordningen ändras så att en sådan plan inte enbart ska vara framtidsytande. Den ska även innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling i varje ämne. Dessa omdömen får vara betygsliknande och dagens förbud mot att skriftlig information om elevens skolgång ges karaktären av betyg utgår. Rektor beslutar om den närmare utformningen. Planen får också innehålla annan information om elevens skolgång om rektor beslutar detta.

Skälen för förslaget

Skriftlig information får vara betygsliknande

Föräldrar och elever har rätt till en god och tydlig information om elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling samt om eventuellt behov av särskilt stöd eller andra insatser. En tydlig utvärdering och information är förutsättningar för att det ska bli möjligt att upptäcka kunskapsluckor och att ge eleven stöd. Många föräldrar uttrycker att de vill ha information om sitt barns utveckling som ger klara signaler om vad som behöver förbättras för att målen i skolan ska uppnås. Formella begränsningar om vilken information som får lämnas är svårförenliga med sådana önskemål. Elever och föräldrar bör därför i samband med utvecklingssamtalet och vid behov ges skriftlig information med omdömen som även kan vara betygsliknande. Eleven, föräldrarna och lärarna bör tillsammans kunna följa utvecklingen mot målen i läroplanen och i kursplanerna redan från det att eleven påbörjar sin skolgång.

Sedan den 1 juli 2005 gäller att läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt ska sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska utvecklas och nå målen inom ramen för kursplanerna och läroplanen. Som framgått ovan finns det emellertid begränsningar om vilken information som får lämnas, bl.a. gäller att de uppgifter som lämnas inte får ha karaktären av betyg. Förslagen i denna promemoria innebär att den nuvarande utvecklingsplanens roll stärks. Den ska även i fortsättningen vara framtidsytande men samtidigt också innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling.

Det betygssystem som finns i dag har tillsammans med utvecklingssamtalet och den framtidsytande individuella utvecklingsplanen en viktig funktion, men det ger inte tillräcklig information om elevernas kunskapsutveckling i de tidigare årskurserna. Den information om elevens skolgång som ges i samband med utvecklingssamtalet upplevs ofta som otydlig. Ett sätt att öka tydligheten är att lärarna får möjlighet att uttrycka sig i mer betygsliknande former genom skriftliga omdömen som en del av den individuella utvecklingsplanen. Det innebär emellertid inte att betyg i grundskolan och motsvarande skolformer kan eller ska sättas i annat än skolans ämnen eller i tidigare årskurser än vad statsmakten har fattat beslut om.

För att kunna genomföra önskvärda ändringar beträffande den skriftliga informationen måste bestämmelserna i grundskoleförordningen (1994:1194), särskoleförordningen (1995:206), specialskoleförordningen (1995:401) och sameskoleförordningen (1995:205) som anger att den kompletterande skriftliga informationen inte får ha karaktären av betyg tas bort. Betygsliknande information ska kunna lämnas vid utvecklingssamtalet i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan i den individuella utvecklingsplanen. Skriftlig information ska upprättas för skolans alla ämnen och alla årskurser.

De skriftliga omdömena ska utformas så att elevens kunskaper och prestationer framgår med utgångspunkt i de mål som finns i läroplan och kursplaner. Det är naturligt att informationen anpassas till betygssystemets olika steg ju högre upp i årskurserna eleven kommer.

För att stödja elevernas utveckling mot målen och sätta en lägsta garanterad nivå för lärarnas kontinuerliga utvärdering och uppföljning av elevernas kunskapsutveckling aviserade regeringen i budgetpropositionen för 2007 (prop. 2006/07:1, utgiftsområde 16 s. 62) förslag om förbättrad information och uppföljning av flickors och pojkars studieutveckling i grundskolan. En sådan ordning skapar ökad nationell likvärdighet och möjliggör att de elever som behöver särskilt stöd kan upptäckas i tid och ger förutsättningar för att minska variationen i bedömningen av elevernas resultat. Statens skolverk har därför på regeringens uppdrag föreslagit innehåll i mål att uppnå i svenska och matematik för årskurs 3 och ska i ett andra steg utforma nationella prov i dessa ämnen (U2006/8951/S).

Inom Regeringskansliet (Utbildningsdepartementet) har en arbetsgrupp tillsatts, som antagit namnet Betygsberedningen (2007:A), med uppdrag att utreda och föreslå en betygsskala med fler steg än i dag för alla skolformer. Betygsberedningen kommer att lämna sina förslag inom kort. Regeringen har i budgetpropositionen för 2007 uttalat att betyg ska ges från och med årskurs 6 (prop. 2006/07:1, utgiftsområde 16 s. 101).

Betygsliknande omdömen skiljer sig från betyg på ett flertal punkter. Betyg är en formaliserad och standardiserad information till elev och föräldrar i ett nationellt system. Nationella kursplaner anger mål och vilka kunskaper eleverna ska utveckla. Betygskriterierna beskriver och preciserar de kunskapskvaliteter som gäller för respektive betyg. Betygssättning är till sin karaktär summativ, d.v.s. en avslutad verksamhet värderas i efterhand. Betygssättning är myndighetsutövning med krav på dokumentation, insyn och likabehandling.

Utformningen av den individuella utvecklingsplanen är däremot inte nationellt formaliserad och standardiserad. Elevens resultat beskrivs i förhållande till hur långt eleven nått på sin väg till målen enligt den lokala pedagogiska planeringen. De skriftliga omdömena kan uttryckas i form av en text eller en symbol som beslutas lokalt på den enskilda skolan och som anpassas till elevernas ålder och mognad. Informationen bör vara formativ, d.v.s. läraren lyfter under pågående process fram elevens utvecklingsmöjligheter i syfte att stimulera till fortsatt lärande.

Förslaget om att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla omdömen som får vara betygsliknande gäller för samtliga skolformer för skolpliktiga barn: grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan. Det är en uppgift för rektor och lärare att besluta om informationens form och innehåll för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den enskilda skolan. Om rektor så beslutar ska utvecklingsplanen även kunna innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. Med utveckling i övrigt avses framförallt elevens sociala utveckling. De mål som anges i t.ex. avsnitt 2.1 Normer och värden samt avsnitt 2.3 Ansvarstagande och inflytande i förordningen (SKOLFS 1994:1) om läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94) kan tjäna som vägledning. Om en skola ger skriftliga omdömen om elevens utveckling i övrigt bör vårdnadshavarna få information om mot vilka mål elevens utveckling bedöms och vilken lärare som ansvarar för den skriftliga informationen.

Utformningen av skriftliga omdömen i den individuella utvecklingsplanen bör anpassas efter elevens ålder och förutsättningar. Planen bör också innehålla en bedömning av hur man bäst kan stödja den utveckling som är önskvärd enligt lokala och statliga styrdokument.

Utvecklingssamtalet är ett trepartssamtal som bör ge ömsesidig information och leda fram till ömsesidiga åtaganden om det ansvar som parterna har för att eleven ska nå målen. Sådana överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Detta ska ses som en bekräftelse på och ett ansvarskontrakt om vad som överenskommits. Skriftliga omdömen i den individuella utvecklingsplanen får inte anges i termins- eller slutbetyg i annat fall än som avses i 7 kap. 9 § grundskoleförordningen.

För särskolan är förutsättningarna andra än för grundskolan. Bedömningen av elevens kunskapsutveckling inom grundsärskolan utgår från kunskapsmål som är anpassade efter elevens förutsättningar. Betyg ges i grundsärskolan bara om eleven eller elevens vårdnadshavare begär det. I träningsskolan ges inga betyg. Det finns trots detta inte skäl att ha en avvikande reglering för den obligatoriska särskolan. I den individuella utvecklingsplanen ska läraren ge omdömen om elevens kunskapsutveckling, men det finns inget krav på att dessa ska vara betygsliknande utan detta avgörs lokalt av rektor. Motsvarande regler som föreslås beträffande övriga skolformsförordningar bör därför införas i särskoleförordningen (1995:206).

När det gäller fristående skolor framgår av 1 a kap. 7 § förordningen (1996:1206) om fristående skolor att sådana skolor, som fått Skolverkets medgivande att utfärda betyg enligt de bestämmelser som gäller för motsvarande skolform inom det offentliga skolväsendet, ska tillämpa bestämmelserna i 7 kap. grundskoleförordningen respektive 7 kap. särskoleförordningen. Dessa skolor är sålunda skyldiga att tillämpa reglerna på samma sätt som kommunala skolor.

Sammanfattningsvis innebär förslaget att den individuella utvecklingsplanen inte längre enbart ska vara framtidsytande. Utvecklingsplanen ska även fortsättningsvis innehålla en redogörelse för vilka insatser som behövs för att eleven ska nå de mål som minst ska uppnås enligt läroplanen och kursplanerna samt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningens mål. Det tydliggörs vilket ansvar eleven, skolan och vårdnadshavaren har för att eleven ska nå målen. Härutöver införs nu en bestämmelse om att den individuella utvecklingsplanen också ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling. Sådana omdömen ska grundas på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i varje ämne. Förbudet mot att sådan information om elevens utveckling ges karaktären av betyg utgår. Det blir därigenom möjligt för de skolor som så önskar att göra informationen tydligare genom att ge den en mer betygsliknande utformning. Den närmare utformningen av sådana omdömen får bestämmas lokalt på den enskilda skolan. Om rektor så beslutar kan den individuella utvecklingsplanen också innehålla information om elevens utveckling i övrigt.

Den individuella utvecklingsplanen ska inte vara ett statiskt dokument som bara ses över en gång per termin, utan ska revideras när det behövs med hänsyn till elevens skolsituation, studieresultat m.m. Om det uppkommer ett behov av att informera om elevens skolsituation utöver det

ordinarie utvecklingssamtalet bör som regel ett nytt utvecklingssamtal hållas. Den skriftliga information som ska tas in i den individuella utvecklingsplanen är avsedd att komplettera och förtydliga den muntliga information som ges vid utvecklingssamtalet, inte att ersätta denna. Det bör dock inte vara uteslutet att lämna sådan skriftlig information som avses i denna promemoria vid andra tillfällen än ett formellt utvecklingssamtal.

Sekretess

Den individuella utvecklingsplanen är i likhet med betyg en allmän handling när den är färdigställd och överlämnad till eleven och elevens vårdnadshavare. Det är lämpligt att den utformas så att där inte förekommer känsliga uppgifter som kan tänkas omfattas av sekretess. Det är viktigt att de ansvariga inom kommunen gör klart vilka konsekvenserna blir i fråga om offentlighet och sekretess för uppgifter om elevens personliga förhållanden i den skriftliga information som överlämnas till eleven och elevens vårdnadshavare.

Av 7 kap. 9 § andra stycket sekretesslagen (1980:100) framgår att sekretess gäller i skolans elevvårdande verksamhet för uppgift om enskilda personliga förhållanden. Sekretessen gäller dock endast om det kan antas att den elev som uppgiften rör eller någon honom eller henne närstående lider men om uppgiften röjs. Uppgifter om en elevs personliga förhållanden i skolans elevvårdande verksamhet kan gälla t.ex. skolans åtgärder för att komma till rätta med en enskild elevs skolsvårigheter. Om det föreligger ett behov av att närmare dokumentera sådana uppgifter torde det ofta innebära att ett åtgärdsprogram ska utarbetas. Uppgifter om elevens personliga förhållanden i ett sådant åtgärdsprogram kan vara av sådan art att de omfattas av sekretess. Uppgifter om studieresultat och närvaro omfattas inte av elevvården och är därmed offentliga (prop. 1979/80:2 del A s. 197). I princip kan sådana uppgifter dokumenteras skriftligt och lämnas över till elever och vårdnadshavare utan att sådan information omfattas av sekretess.

Den ökade dokumentationsskyldigheten i fråga om elevers personliga förhållanden aktualiserar utformningen av bestämmelserna om sekretess inom skolan. Inom Regeringskansliet bereds därför frågan om en översyn av sekretessbestämmelserna.

Stöd vid införandet

Det är angeläget att den betygsliknande skriftliga informationen får en ändamålsenlig utformning med utgångspunkt från skolans styrdokument. Myndigheten för skolutveckling bör ges ett uppdrag att ta fram ett stödmaterial med lärande exempel för att utveckla och dokumentera formerna för en ny förstärkt individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen. Statens skolverk behöver anpassa de allmänna råden för den individuella utvecklingsplanen till den nya regleringen. Det är vidare viktigt att följa upp hur de nya reglerna tillämpas i olika skolor och vilka effekter reglerna får. Skolverket kommer därför att få i uppdrag att följa upp och utvärdera tillämpningen av de nya bestämmelserna.

3 Ikraftträdande

Förordningsändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2008.

4 Ekonomiska konsekvenser

Skolhuvudmännen ansvarar för att målen i skolans styrdokument konkretiseras så att alla elever ges optimala möjligheter att lyckas utifrån sina förutsättningar. Skolan har ansvar för att alla elever får en individuellt anpassad undervisning och att kunskapsutvecklingen för alla barn och ungdomar planeras och noga följs genom hela skoltiden.

Redan i dag dokumenteras olika uppgifter, t.ex. i samband med för- och efterarbete till utvecklingssamtalen. Den kompetens som krävs för utvecklingssamtal och för den skriftliga informationen med omdömen skiljer sig inte markant från den kompetens som läraren alltid behöver för att ge elever och föräldrar återkoppling och uppmärksamma vilka insatser eleven behöver för att utvecklas och nå målen så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Den skriftliga informationen ska utformas i samband med utvecklingssamtalet och medför därför inte något ökat krav för skolhuvudmannen. Mot denna bakgrund bedöms förslaget inte medföra några ökade kostnader för skolhuvudmännen.

Det kan dock vara lämpligt att uppmärksamma behovet av fortbildningsinsatser kring hur man konkret kan utforma skriftlig information och omdömen. Sådana bör genomföras successivt under kommande år. Den läsa-skriva-räkna-satsning som regeringen aviserar i budgetpropositionen för 2008 (prop. 2007/08:1, utgiftsområde 16 s. 106) kommer att uppgå till 900 miljoner kronor under tre år. Satsningen ska vara en hjälp för skolans huvudmän för att ge alla elever ett individanpassat stöd och möjlighet att utvecklas maximalt. Bidraget ska användas till olika insatser för att stärka elevers kunskapsutveckling, bl.a. vissa fortbildningsinsatser för att stödja och utveckla arbetet med en förändrad individuell utvecklingsplan. Det bör även avsättas andra medel för vissa statliga fortbildningsinsatser för genomförandet av en förändrad individuell utvecklingsplan.

5 Författningsförslag

5.1 Förslag till förordning om ändring i grundskoleförordningen (1994:1194)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 2 § grundskoleförordningen (1994:1194)¹ ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Läraren *skall* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *skall* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). *Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.*

På begäran av en elevs vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet även lämna annan skriftlig information om elevens skolgång än som avses i första stycket.

Uppgifter i utvecklingsplanen

Föreslagen lydelse

7 kap.

2 §²

Läraren *ska* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *ska* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Informationen vid utvecklingssamtalet *ska* grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne, och

2. sammanfatta vilka insatser

¹ Förordningen omtryckt 1997:599.

² Senaste lydelse 2005:179.

och sådan information som avses i andra stycket får inte ha karaktären av betyg.

som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen kan även innehålla annan information om elevens skolgång än som avses i andra stycket, om rektorn beslutar det. Rektorn beslutar om utformningen om sådan skriftlig information som ges i den individuella utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal skall i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

5.2 Förordning om ändring i särskoleförordningen (1995:206)

Härigenom föreskrivs att 7 kap. 1 § särskoleförordningen (1995:206) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

På begäran av en elevs vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet även lämna annan skriftlig information om elevens skolgång än som avses i första stycket.

Uppgifter i utvecklingsplanen och sådan information som avses i andra stycket får inte ha karaktären av betyg.

Föreslagen lydelse

7 kap.

1 §³

Läraren *ska* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *ska* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Informationen vid utvecklingssamtalet *ska* grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet *ska* läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

³ Senaste lydelse 2005:178.

Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnads-havare ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen kan även innehålla annan information om elevens skolgång än som avses i andra stycket, om rektorn beslutar det. Rektorn beslutar om utformningen om sådan skriftlig information som ges i den individuella utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal *skall* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §.

Utvecklingssamtal *ska* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

5.3 Förordning om ändring i specialskoleförordningen (1995:401)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 § specialskoleförordningen (1995:206) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

På begäran av en elevs vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet även lämna annan skriftlig information om elevens skolgång än som avses i första stycket.

Uppgifter i utvecklingsplanen och sådan information som avses i andra stycket får inte ha karaktären av betyg.

Föreslagen lydelse

8 kap.

1 §⁴

Läraren *ska* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *ska* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Informationen vid utvecklingssamtalet *ska* grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet *ska* läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

⁴ Senaste lydelse 2005:177.

Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen kan även innehålla annan information om elevens skolgång än som avses i andra stycket, om rektorn beslutar det. Rektorn beslutar om utformningen om sådan skriftlig information som ges i den individuella utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal *skall* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 6 kap. 1 §.

Utvecklingssamtal *ska* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 6 kap. 1 §.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

5.4 Förordning om ändring i sameskolförordningen (1995:205)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 3 § sameskolförordningen (1995:205) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Läraren *skall* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *skall* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Vid *utvecklingssamtalet skall läraren i en framtidsytande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.*

På begäran av en elevs vårdnadshavare skall läraren som ett komplement till utvecklingssamtalet även lämna annan skriftlig information om elevens skolgång än som avses i första stycket.

Uppgifter i utvecklingsplanen och sådan information som avses i andra stycket får inte ha karaktären av betyg.

Föreslagen lydelse

5 kap.

3 §⁵

Läraren *ska* fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin *ska* läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Informationen vid utvecklingssamtalet *ska* grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet *ska* läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne, och

2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

⁵ Senaste lydelse 2005:176.

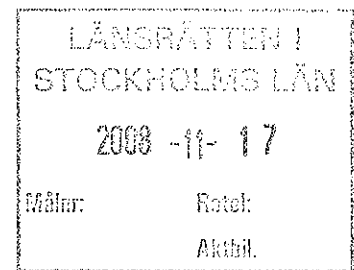
Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ska dokumenteras i utvecklingsplanen. Utvecklingsplanen kan även innehålla annan information om elevens skolgång än som avses i andra stycket, om skolchefen beslutar det. Skolchefen beslutar om utformningen om sådan skriftlig information som ges i den individuella utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal *skall* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 § grundskoleförordningen (1994:1194).

Utvecklingssamtal *ska* i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 § grundskoleförordningen (1994:1194).

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 2008.

Allmänna råd för
DEN INDIVIDUELLA UTVECKLINGSPLANEN
med skriftliga omdömen

Innehåll

Förord	2	
Inledning	3	
Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen	4	
Den individuella utvecklingsplanens syfte	6	
Den individuella utvecklingsplanens innehåll	7	
Den individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogrammet	9	
Bilaga 1	Bestämmelser om åtgärdsprogram	10
Bilaga 2	Bestämmelser om särskilt stöd	10
Bilaga 3	Bestämmelser om offentlighet och sekretess	10
Bilaga 4	Att läsa	12

Förord

Den individuella utvecklingsplanen ska vara ett stöd för elevens lärande. Den ska dels innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling, dels en planering av hur skolan ska arbeta för att eleven ska utvecklas så långt som möjligt i riktning mot de nationella målen samt vad eleven och vårdnadshavaren kan göra och ansvara för. Den skriftliga information som ska tas in i den individuella utvecklingsplanen är avsedd att komplettera och förtydliga den muntliga informationen som ges vid utvecklingssamtalet, inte att ersätta denna. Den individuella utvecklingsplanen ska inte vara ett statiskt instrument som bara ses över en gång per termin, utan ska revideras när det behövs med hänsyn till elevens skolsituation och studieresultat.

De allmänna råden för den individuella utvecklingsplanen med skriftliga omdömen ersätter de tidigare allmänna råden för arbetet med att upprätta individuella utvecklingsplaner (SKOLFS 2006:10). De nya bestämmelserna i förordningarna innebär att den individuella utvecklingsplanen inte bara ska vara framåtsyftande, utan också innehålla skriftliga omdömen om elevens kunskaper i varje ämne som eleven får undervisning i, i varje årskurs. Det tidigare förbudet, att den skriftliga informationen om elevens skolgång inte får ha karaktären av betyg, är borttaget. Rektor beslutar om utformningen av de skriftliga omdömena om elevens kunskapsutveckling samt om de också ska gälla elevens utveckling i övrigt, dvs. framför allt elevens sociala utveckling.

Även under de terminer när betyg utfärdas ska skriftliga omdömen om elevens kunskapsutveckling ges. Notera att en elev som inte kan ges betyg i ett ämne i årskurs 9 ska få en skriftlig bedömning av sin kunskapsutveckling (7 kap. 9 § grundskoleförordningen). Benämningen av denna bedömning som tidigare var "skriftligt omdöme" har nu ändrats till "skriftlig bedömning".

Inledningsvis redovisas i denna skrift vad allmänna råd är och för vilka verksamheter råden gäller samt vilka förordningar de utgår från. De allmänna råden följs av kommentarer. Kommentarererna förtydligar råden och grundar sig på förarbeten till bestämmelserna, forskning och beprövad erfarenhet liksom utredningar och annat relevant material.

Avslutningsvis följer som bilagor bestämmelser om åtgärdsprogram, bestämmelser om särskilt stöd, bestämmelser om offentlighet och sekretess samt en Att läsa-förteckning.

Det är Skolverkets förhoppning att materialet ska kunna ligga till grund för diskussioner i skolorna om hur varje elevs utveckling kan följas och stimuleras och att det ska utgöra ett stöd för att utveckla verksamheten.

Per Thullberg
Generaldirektör

Mona Bergman
Undervisningsråd

Inledning

Vad är allmänna råd?

Skolverkets allmänna råd är rekommendationer till stöd för hur skolans författningar (lagar, förordningar och föreskrifter) kan tillämpas. Ett allmänt råd utgår från en författning. Det anger hur man kan eller bör handla och syftar till att påverka utvecklingen i en viss riktning och att främja en enhetlig rättstillämpning. Råden bör således följas såvida skolan inte kan visa att den, fastän man handlar på andra sätt, ändå uppfyller kraven i bestämmelserna.

Berörda verksamheter

Dessa allmänna råd om individuella utvecklingsplaner riktar sig till lärare, skolledare och annan personal i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan. Råden vänder sig också till fristående skolor.

De allmänna råden ska tjäna som vägledning och stöd vid upprättandet av individuella utvecklingsplaner för eleverna. De vänder sig också till skolhuvudmännen, som har det övergripande ansvaret för att rektor och lärare följer bestämmelserna.

Bestämmelser om individuella utvecklingsplaner

Utvecklingssamtal

7 kap. 2 § grundskoleförordningen

Läraren ska fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

- 1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och*
- 2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.*

Den individuella utvecklingsplanen kan även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §. Förordning (2008:525) om ändring i grundskoleförordningen (1994:94).

Motsvarande bestämmelser finns i 7 kap. 1 § särskoleförordningen, 8 kap. 1 § specialskoleförordningen, 5 kap. 3 § sameskolförordningen samt i 1 a kap. 8 § förordningen om fristående skolor.

Utgångspunkter för den individuella utvecklingsplanen –bedömning och utvecklingssamtal

ALLMÄNNA RÅD

I samband med utvecklingssamtalet ska elev och vårdnadshavare få tydlig information om hur elevens kunskapsutveckling förhåller sig till läroplanens och kursplanernas mål. Tillsammans ska lärare, elev och vårdnadshavare diskutera hur elevens fortsatta lärande ska kunna stödjas och stimuleras.

Utiifrån sitt särskilda ansvar bör rektor

- ge skolans lärare förutsättningar att skapa ett gemensamt förhållningssätt till arbetet med den individuella utvecklingsplanen.

Skolans lärare bör

- ha gemensamma rutiner och former för dokumentation av elevernas kunskapsutveckling och lärande,
- utveckla och använda ett gemensamt och sakligt språk i dokumentationen.

Elevens lärare bör

- skapa förutsättningar för att utvecklingssamtalet blir ett trepartssamtal mellan lärare, elev och vårdnadshavare som ger ömsesidig information och leder fram till en plan för hur skolan ska främja elevens fortsatta lärande samt vad eleven kan ta ansvar för,
- skapa förutsättningar för att utvecklingssamtalet präglas av respekt och ömsesidigt förtroende mellan parterna,
- beskriva hur de nationella målen har konkretiserats i undervisningen,
- informera elev och vårdnadshavare om vilka kunskaper och kunskapskvaliteter som ska bedömas.

KOMMENTARER

Skolans uppgift är att skapa förutsättningar för att alla elever ska utvecklas så långt som möjligt mot målen att sträva mot i läroplanen och kursplanerna. Varje elevs utveckling och lärande ska stimuleras och stödjas bland annat med hjälp av återkommande utvecklingssamtal. En förutsättning för att ett utvecklingssamtal ska kunna bli ett trepartssamtal är att de nationella målen är kända för elev och vårdnadshavare liksom hur elevens kunskaper har bedömts och att vårdnadshavaren har information om elevens kunskapsutveckling.

Läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot anger undervisningens inriktning och ska styra all planering av undervisning genom hela grundskolan. Mål att uppnå beskriver den miniminivå av kunskaper som skolan ansvarar för att eleverna ska kunna utveckla under skoltiden. Hur väl eleverna når de mål som ska ha uppnåtts i slutet av det tredje respektive femte skolåret är en indikation på om undervisningen leder till att eleverna utvecklar kunskaper i linje med läroplanens och kursplanernas intentioner. De mål som eleven ska ha uppnått i slutet av det nionde skolåret beskriver en lägsta nivå av kunskaper som skolan ska ge eleverna förutsättningar att uppnå.

De nationella mål som är formulerade i läroplanens avsnitt 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande och 2.7 Bedömning och betyg ger, liksom kursplanernas mål, vägledning för den lokala planeringen av undervisningen. De nationella kursplanerna ska konkretiseras och utvecklas lokalt på ett sådant sätt att det klargörs vad undervisningen ska innehålla och hur den ska utformas för att leda mot de nationella målen.

Uppföljning och bedömningen av elevens lärande och utveckling förutsätter att de nationella mål som undervisningen har inriktats mot är tydliggjorda. Det kan vara svårt för elev och vårdnadshavare att se hur målen i läroplanen och kursplanerna hänger samman med undervisningen. Det är därför viktigt att information om målen i styrdokumentet också kan relateras till en beskrivning av hur undervisningen har genomförts för att konkretisera innebörden i de nationellt fastställda målen. Vid utvecklingssamtalet ska läraren, eleven och diskutera hur elevens fortsatta utveckling i riktning mot målen bäst kan främjas.

Skolan har ansvar för att alla elever får en individuellt anpassad undervisning och att deras utveckling planeras och följs noga genom hela skoltiden. Det är viktigt att betona att individualisering inte är liktydigt med individuellt eller enskilt arbete. Utveckling och lärande sker till stor del i samspel och kommunikation med andra.

Att skriftligt dokumentera elevens lärande och kunskapsutveckling är ett stöd i lärarens arbete med att bedöma elevens kunskaper i relation till de nationella målen. Det ger också goda förutsättningar för att bedöma effekterna av den egna undervisningen och vid behov förändra den. Systematisk individuell dokumentation över elevers kunskapsutveckling och lärande kan till exempel ske genom portfolios, loggböcker, diagnostiska och andra prov, bedömningsmatriser, lärarnas egna anteckningar och elevers självvärderingar.

För att kunna ge en allsidig bild av elevens utveckling och lärande behöver elevens samtliga lärare involveras i utvärderingen och bedömningen av elevens resultat. Bedömningarna ska vara sakliga och grunda sig på dokumentation och analys av var eleven befinner sig i sin kunskapsutveckling.

Lärarna har ansvar för att eleven i sitt dagliga arbete får träna sig i reflektera över och beskriva och bedöma sina kunskaper och lärande utifrån det arbete som hon eller han gjort. Lärarens konkreta och kontinuerliga återkoppling till eleven i det dagliga arbetet är enligt forskningen av stor betydelse för elevens kunskapsutveckling.

Den samlade och systematiserade kunskap som skolan får om elevernas lärande och uppnådda kunskaper utgör underlag för lärarens fortsatta planering. Den ger också skolan möjlighet att samlat se över och analysera sin verksamhet och synliggöra vilka behov av förändring som kan finnas i skolans organisation och verksamhet. På så sätt blir dokumentationen en betydelsefull del i skolans kvalitetsarbete. Den kan även ge huvudmannen viktig information om vilka behov av utvecklingsinsatser som finns och därigenom ge underlag för bl.a. resursfördelning och kompetensutveckling.

Den individuella utvecklingsplanens syfte

ALLMÄNNA RÅD

Den individuella utvecklingsplanen ska ge elev och vårdnadshavare tydlig information om elevens kunskapsutveckling och, om rektor så beslutar, elevens sociala utveckling samt innehålla en plan för elevens fortsatta lärande. Den ska också vara ett redskap för att identifiera olika elevers stödbehov.

Den individuella utvecklingsplanen bör

- ge eleven ökade möjligheter att ta ansvar för och påverka sina studier,
- konkret beskriva vad skolan ska göra för att eleven ska utvecklas i riktning mot de nationella målen,
- stärka elevens och vårdnadshavarens delaktighet i den individuella planeringen,
- utformas på ett sådant sätt att den underlättar kontinuiteten i elevens lärande vid byten av lärare, grupp och skola.

KOMMENTARER

Skolan har ansvar för att eleven utvecklar sin förmåga att själv bedöma och förstå sina resultat och ställa egna och andras bedömningar i relation till den egna arbetsprestationen. Portfolios, självvärderingar och annan dokumentation ger läraren underlag för bedömning och fortsatt planering och är samtidigt verktyg för att främja utvecklingen av elevens förmåga att förstå hur det egna lärandet går till och därigenom ta ett ökande ansvar för sina studier. Den individuella utvecklingsplanen ska vara ett aktivt verktyg för att främja elevens lärandeprocess.

En förutsättning för att kunna stödja och stimulera elevens lärande är att känna till elevens kunskaper i förhållande till de nationella målen. Tydliga beskrivningar i form av skriftliga omdömen av elevens kunskaper är en utgångspunkt för utvecklingssamtalet där lärare, elev och vårdnadshavare gör en framtätsyttande planering för eleven.

Den individuella utvecklingsplanen är ett naturligt underlag för lärarens kontinuerliga uppföljning och planering av undervisningen. Eftersom den individuella utvecklingsplanen följer eleven ger den också goda förutsättningar för kontinuitet för eleven och hennes eller hans fortsatta lärande vid förändringar i skolsituationen.

Den individuella utvecklingsplanens innehåll

ALLMÄNNA RÅD

Den individuella utvecklingsplanen är både tillbakablickande och framtätsyttande. Den ska dels innehålla skriftliga omdömen som beskriver elevens kunskapsutveckling i alla ämnen som eleven har fått undervisning i, dels en framtätsyttande planering och beskrivning av hur elevens fortsatta utveckling ska stödjäs och stimuleras. De överenskommelser om ömsesidiga åtaganden som görs mellan parterna ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Planen kan, om rektor så beslutar, innehålla en bedömning av elevens utveckling i övrigt.

De skriftliga omdömena bör

- utformas så att eleven och vårdnadshavaren får en tydlig information om elevens kunskaper i relation till de nationella målen och lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter i syfte att stimulera fortsatt lärande,
- ge en tydlig signal om eleven riskerar att inte nå de nationella mål som ska ha uppnåtts i slutet av det tredje, femte och nionde skolåret,
- utformas så att där inte förekommer känsliga uppgifter som kan tänkas omfattas av sekretess.

Den framtätsyttande planeringen bör

- sammanfattande ange vilka kunskaper och förmågor eleven ska utveckla,
- sammanfattande beskriva skolans insatser för att stödja och stimulera elevens fortsatta kunskapsutveckling,
- uttrycka positiva förväntningar på eleven,
- utgå från elevens förmågor, intressen och starka sidor.

KOMMENTARER

Bedömningarna ska ha en formativ funktion, vilket innebär att de ska stödja elevens fortsatta lärande och lyfta fram elevens utvecklingsmöjligheter. En sådan bedömning beskriver såväl vad eleven kan som vad eleven behöver utveckla vidare och hur detta kan stimuleras. Denna bedömning sker under lärandets gång och påverkar planeringen av det fortsatta lärandet. Bedömningens syfte är att fastställa var eleverna befinner sig i sitt lärande och med en tydlig inriktning mot läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Den ska också vara underlag för undervisningens utformning för att stödja elevernas fortsatta utveckling mot målen. I detta arbete ska elev och vårdnadshavare vara delaktiga.

De kunskaper och förmågor som ska bedömas och vilka mål att sträva mot som undervisningen inriktats mot ska vara kända av elev och vårdnadshavare så att de vet vad lärandet syftar till och ska få för resultat. Bedömningen ska inte enbart gälla kunskaper om fakta och begrepp utan också omfatta förmågor som t.ex. beskriva och förklara, göra jämförelser, dra slutsatser och lösa problem vilket tydligt framgår i kursplanernas avsnitt Bedömningens inriktning.

De skriftliga omdömena ska utformas lokalt på den enskilda skolan och vara anpassade till elevernas ålder och mognad. Det är, enligt förordningen, rektorn som beslutar om den skriftliga informationens utformning för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den egna skolan. De skriftliga omdömena ska innehålla en beskrivning av elevens kunskaper i förhållande till den pedagogiska planeringen och de nationella målen. Bedömningarna är underlag för den framtidsytande planeringen av undervisningen utifrån läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot. Det är viktigt att det framgår av omdömena om eleven riskerar att inte nå de nationella styrdokumentens mål att uppnå, eftersom den individuella utvecklingsplanen då eventuellt ska kompletteras med ett åtgärdsprogram.

Ett skriftligt omdöme kan utformas som text eller som symboler som i några steg beskriver elevens kunskaper i förhållande till i förväg lokalt bestämda kunskapsnivåer och förmågor. Om ett omdöme utformas med hjälp av symboler eller med t.ex. kryss i en mall är det viktigt att omdömet kompletteras med en mer nyanserad beskrivning för att göra informationen om elevens kunskaper tydlig. Viktigt att notera är att ett skriftligt omdöme inte är nationellt standardiserat. Eftersom det ska utformas lokalt och att det därmed inte finns något krav på nationell likvärdighet kan jämförelser mellan bedömningar av elevers resultat i olika skolor inte göras.

Ett skriftligt omdöme ska inte likställas med ett betyg, även om det till formen kan likna betyg. Betyg är ett nationellt formaliserat och standardiserat omdöme om en elevs kunskaper i form av vissa beteckningar. De nationella kursplanerna anger mål och vilka kunskaper eleverna ska utveckla. Betygskriterierna beskriver och preciserar de kunskapskvaliteter som gäller för respektive betyg. Betygsättning grundar sig på en samlad bedömning, dvs. en bedömning där olika bedömningsunderlag vägs samman och värderas i efterhand i syfte att göra en utsaga om en elevs kunskapsnivå, s.k. summativ bedömning.

Om rektor beslutar att skriftliga omdömen ska ges om elevens utveckling i övrigt, kan utvecklingen av de förmågor som anges i t.ex. avsnitten 2.1 Normer och värden och 2.3 Ansvarstagande och inflytande samt 2.7 Bedömning och betyg i Lpo 94 tjäna som vägledning. Om en skola ger skriftliga omdömen om elevens utveckling i övrigt ska det framgå mot vilka mål elevens utveckling bedömts liksom vilken lärare som ansvarat för den skriftliga informationen. De skriftliga omdömena ska varken innehålla beskrivningar eller värderingar av elevens personliga egenskaper. Viktigt att notera är att den individuella utvecklingsplanen är en allmän

handling. Den bör därför inte innehålla känsliga uppgifter om eleven. Bestämmelser om offentlighet och sekretess finns i bilaga 3, sidan 10.

Alla människor kan utvecklas och växa. Resultaten från forskning visar entydigt att höga och positiva förväntningar har stor betydelse för elevers framgång i skolarbetet. Det är därför viktigt att insatser och förändringar planeras och beskrivs så att elevens självuppfattning och självförtroende bevaras och stärks. Väsentligt är att planen hjälper eleven att se sitt arbete som meningsfullt, begripligt och hanterbart. Den framåtsyftande planeringen ska innehålla realistiska målsättningar för eleven och konkret beskriva vilka insatser som ska göras av skolan och vad eleven och vårdnadshavaren kan göra för att eleven ska ha framgång i skolarbetet.

Den individuella utvecklingsplanen och åtgärdsprogrammet

Alla elever ska ha en individuell utvecklingsplan. Den individuella utvecklingsplanen ersätter inte åtgärdsprogrammet. En del elever kommer att ha både en individuell utvecklingsplan och ett åtgärdsprogram. Den individuella utvecklingsplanen upprättas i anslutning till utvecklingssamtalet, som ska genomföras minst en gång per termin. Ett åtgärdsprogram kan upprättas när som helst under läsåret. Detta gäller också den individuella utvecklingsplanen, som ska revideras när det behövs utifrån elevens skol- och studiesituation.

De flesta elever når läroplanens och kursplanernas mål. En del elever riskerar dock att inte nå de mål som ska ha uppnåtts i slutet av årskurserna tre, fem och nio. Så snart det framkommit att en elev kan vara i behov av särskilt stöd ska behovet utredas och ett åtgärdsprogram upprättas i vilket skolan beskriver de insatser som ska göras.

Det är vanligt att förklara elevers svårigheter som brister och egenskaper hos individen och ofta är det därför individinriktade insatser som står i fokus. Det är viktigt att stödinsatserna utgår från en analys av undervisningen och elevens hela skolsituation. Skolsvårigheter kan bero på och/eller förstärkas av sådana faktorer som arbetssätt, organisation och grupprocesser, attityder och förväntningar, relationer i och utanför skolan etc. Det är av största vikt att vidtagna åtgärder kontinuerligt följs upp och utvärderas.

Se också Skolverkets allmänna råd och kommentarer för arbete med åtgärdsprogram (SKOLF5 2008:25)

Bilaga 1

Bestämmelser om åtgärdsprogram

5 kap. 1 §, tredje och fjärde stycket grundskoleförordningen

Om det genom uppgifter från skolans personal, en elev, elevens vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att eleven kan ha behov av särskilda stödåtgärder, ska rektorn se till att behovet utreds. Om utredningen visar att eleven behöver särskilt stöd, ska rektorn se till att ett åtgärdsprogram utarbetas. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses, samt hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när åtgärdsprogrammet utarbetas.

Motsvarande bestämmelser finns i 5 kap. 1 § särskoleförordningen, 6 kap. 1 § specialskoleförordningen samt 2 kap. 7 a § förordningen om fristående skolor. Grundskoleförordningens bestämmelser ovan är också tillämpliga för sameskolan.

Bilaga 2

Bestämmelser om särskilt stöd

5 kap. 4 § första stycket grundskoleförordningen

En elev ska ges stödundervisning, om det kan befaras att eleven inte kommer att nå de mål som minst ska ha uppnåtts i slutet av det tredje, det femte och det nionde skolåret eller om eleven av andra skäl behöver särskilt stöd.

Motsvarande bestämmelser finns i 5 kap. 3 § särskoleförordningen och 6 kap. 3 § specialskoleförordningen. Grundskoleförordningens bestämmelser ovan är också tillämpliga för sameskolan. För fristående skolor se bestämmelserna om åtgärdsprogram.

Bilaga 3

Bestämmelser om offentlighet och sekretess

Skolor som bedrivs i offentlig regi, dvs. av kommuner, landsting och av staten, omfattas av bestämmelser om offentlighet och sekretess. Det innebär bl.a. att handlingar som kommer in till, eller upprättas, och som förvaras på skolan är allmänna handlingar.

ALLMÄN HANDLING

Allmänna handlingar innehåller offentliga eller sekretessbelagda uppgifter. Alla har rätt att ta del av offentliga uppgifter. Däremot får inte sekretessbelagda uppgifter lämnas ut. En individuell utvecklingsplan i den kommunala skolan är en allmän handling. Den inte innehålla integritetskänsliga uppgifter som omfattas av sekretess.

Nedan följer en genomgång av de viktigaste bestämmelserna som rör sekretess och vad som gäller för att få ta del av allmänna handlingar som är offentliga i skolan.

Sekretesslagen

Sekretess innebär ett förbud att röja uppgifter, såväl muntliga som skriftliga. Sekretesslagen innehåller bestämmelser för att skydda olika intressen och reglerar vilka uppgifter i en allmän handling som är sekretessbelagda. Inom skolan handlar det oftast om bestämmelserna i 7 kap. 9 § om skydd för enskilds personliga förhållanden. Sekretessen gäller inte bara uppgifter som rör eleven utan också elevens närstående, t.ex. föräldrar och syskon. Vårdnadshavare har i regel rätt att ta del av alla uppgifter om sitt barn.

Av 7 kap. 9 § sekretesslagen framgår bl.a. att sekretess gäller för uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning eller behandling och för uppgift om enskilds personliga förhållanden hos psykolog eller kurator om det inte *står klart* att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör, eller någon honom närstående, lider men. Uppgiften omfattas av s.k. stark sekretess, vilket innebär att den är sekretesskyddad. Bestämmelsen gäller i förskoleklassen, grundskolan, gymnasieskolan, särskolan, specialskolan och sameskolan samt i kommunal riksinternatskola.

Av samma paragraf framgår vidare att sekretess också gäller för uppgift om enskilds personliga förhållande i skolans elevvårdande verksamhet, samt för uppgift som hänför sig till ärende om tillrättaförande av elev eller om skiljande av elev från vidare studier. I dessa fall gäller dock sekretess endast om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. Uppgifterna omfattas av s.k. svag sekretess. Utgångspunkten är i dessa fall att uppgifterna är offentliga. Ett protokoll blir i regel allmän handling när det justerats. För beslut i elevvårdsärenden gäller att de är offentliga, även om bakgrundsmaterialet inte är det. Det är därför viktigt att man tänker på hur ett protokoll utformas och hur sekretessbelagt material förvaras.

Men och menbedömning

När en utomstående vill ha tillgång till uppgifter som omfattas av en sekretessbestämmelse måste den som är ansvarig göra en *menbedömning*. Detta för att avgöra eventuella integritetskränkningar som kan uppstå därför att uppgifter om personliga förhållanden lämnas ut. Bedömningen påverkas av om det är stark eller svag sekretess. Vid en menbedömning ska utgångspunkten vara hur man tror att den berörda personen eller hans närstående skulle uppleva det om uppgiften lämnas ut. Det är viktigt att komma ihåg att samtycke från den eller de som berörs bryter sekretessen. I de fall en menbedömning leder till att en uppgift inte kan lämnas ut kan i vissa fall generalklausulen i 14 kap. 3 § sekretesslagen bryta sekretessen. Det kan t.ex. gälla fall där en elev byter till en skola i en annan kommun och där vårdnadshavarna inte lämnat sitt samtycke till att uppgifter lämnas ut samtidigt som det för skolan är uppenbart att intresset av att uppgifterna lämnas ut har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. I dessa fall kan skolan, med stöd av generalklausulen, lämna ut en eller flera uppgifter.

Skolhälsovården

Skolläkares och skolsköterskas sekretess regleras i 7 kap. 1 § sekretesslagen. Där föreskrivs att sekretess gäller hos myndighet för uppgift om enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Stark sekretess gäller således inom skolhälsovården för barns och deras närståendes hälsotillstånd och andra personliga förhållanden. Uppgifter kan därför inte utan samtycke eller menbedömning lämnas t.ex. till skolkurator, rektor eller lärare. Här gäller inte generalklausulen.

Vem beslutar om utlämnande av allmänna handlingar?

När en utomstående begär att få ta del av en allmän handling t.ex. en individuell utvecklingsplan eller ett åtgärdsprogram har han eller hon rätt att läsa handlingen på stället eller få en kopia av den. Omfattas vissa uppgifter i handlingen av sekretess ska den som begär ut handlingen få tillgång till de delar av den som inte omfattas av sekretess. Den som ska bedöma om huruvida en allmän handling ska lämnas ut är den som har handlingen i sin vård eller annars fått i uppgift att göra denna bedömning. Om handlingen inte kan lämnas ut därför att den omfattas av sekretess ska man upplysa sökanden om att det går att få frågan prövad av styrelsen för utbildningen. Styrelsen har i allmänhet delegerat till skolchef eller motsvarande eller till rektor att fatta beslut.

Fristående skolor

Fristående skolor är inga myndigheter och omfattas inte av offentlighetsprincipen. Sekretesslagen gäller därför inte i fristående skolor. Det innebär att handlingar i fristående skolor inte är allmänna handlingar och att skolan inte heller är skyldig att lämna ut dem. För att skydda elevers och föräldrars integritet finns dock nedan angivna bestämmelse om tystnadsplikt i 9 kap 16 a § skollagen.

*Ingen som är eller varit verksam i en fristående skola som
avses i detta kapitel får obehörigen röja*

- 1. vad han eller hon i den elevvårdande verksamheten har fått veta om någons personliga förhållanden,*
- 2. uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier.*

Bilaga 4

ATT LÄSA

Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (SKOLFS 1994:1)

Departementspromemoria En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen (2008)

Tydliga mål och kunskapskrav i grundskolan (SOU 2007:28)

Kursplaner för grundskolan (SKOLFS 2000:135)

Betygskriterier för grundskolans ämnen (SKOLFS 2000:141)

Allmänna råd: Likvärdig bedömning och betygsättning (SKOLFS 2004:23)

Allmänna råd: För arbete med åtgärdsprogram (SKOLFS 2008:25)

Bedömning och betygsättning Kommentarer med frågor och svar (Skolverket 2001)

Elva samtalsguider i grundskolans ämnen eller ämnesblock om kunskap, arbetssätt och bedömning (Myndigheten för skolutveckling 2007-2008)

www.skolverket.se/iup

Information och stödmaterial

BAKSIDA

Skolverkets allmänna råd om individuella utvecklingsplaner med skriftliga omdömen riktar sig till lärare, skolledare och annan personal i grundskolan, den obligatoriska särskolan, specialskolan och sameskolan. Dessa allmänna råd vänder sig också till fristående skolor.

De allmänna råden ska tjäna som vägledning och stöd vid upprättandet av individuella utvecklingsplaner för eleverna. De vänder sig också till skolhuvudmännen som har det yttersta ansvaret för skolans insatser för att främja varje elevs utveckling i riktning mot de nationella målen.

Annika Nilsson

240650
UTBILDNINGSNÄMNDEN

Protokoll för den 23/10 2007

nar justerats den 11/11 2007

vilket härmed tillkännages.

Protokollet finns tillgängligt hos Utbildningsförvaltningen,
registraturet, Hantverkargatan 2F.
Postadress: Box 22049, 104 22 STOCKHOLM.

Stockholm den 11/11 2007

Handwritten signature

Sekreterare

Detta tillkännagivande har anslagits på Utbildnings-
förvaltningens anslagstavla.

den 12/11 2008

Får ej borttagas förrän

den 4/12 2008

Anslagsförrättare

UtbF 8202 07-05

Till
Länsrätten i Stockholms län
115 76 Stockholm
lansrattenistockholm@dom.se

ÖVERKLAGANDE

Klagande

1.

Jonas Eklund
Svampvägen 175
122 63 Enskede
Telefon: 070-173 11 11
E-post: jonas.eklund@mp.se

2.

Per Olsson
Vattenledningsvägen 31
126 34 Hägersten
Telefon: 0739-63 57 23
E-post: per.olsson@mp.se

Motpart

Utbildningsnämnden i Stockholms stad
Box 22049
104 22 Stockholm

Beslut som överklagas

Utbildningsnämndens beslut vid sammanträde 2008-10-23 (§ 14) om gemensam struktur för skriftliga omdömen i Stockholms stads grundskolor

Saken

Laglighetsprövning enligt 10 kap. kommunallagen

Yrkanden

Vi yrkar att länsrätten upphäver utbildningsnämndens beslut.

Vi yrkar även att länsrätten förordnar att det överklagade beslutet tills vidare inte ska gälla (inhibition).

Vi hemställer att länsrätten – om det inte är uppenbart att överklagandet ska bifallas – inhämtar yttrande från Skolverket samt eventuellt även från Statens Skolinspektion i fråga om det överklagade beslutets förenlighet med grundskoleförordningen.

Grunder

Utbildningsnämnden har genom det överklagade beslutet överskridit sina befogenheter, då det enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen (1994:1194) endast är respektive skolas rektor som har beslutskompetens i de frågor beslutet avser.

Beslutet strider därmed även mot författning, nämligen grundskoleförordningen.

Tillämplig författningsbestämmelse, förarbeten och allmänna råd

7 kap. 2 § grundskoleförordningen har följande lydelse (vår fetstil).

Utvecklingssamtal

2 § Läraren ska fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin ska läraren, eleven och elevens vårdnadshavare ha ett utvecklingssamtal om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas. Informationen vid utvecklingssamtalet ska grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna.

Vid utvecklingssamtalet ska läraren i en skriftlig individuell utvecklingsplan

1. ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i relation till målen i varje ämne som eleven får undervisning i, och
2. sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Den individuella utvecklingsplanen kan även innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen, om rektorn beslutar det. Överenskommelser mellan läraren, eleven och elevens vårdnadshavare vid utvecklingssamtalet ska alltid dokumenteras i utvecklingsplanen. Rektorn beslutar om utformningen av sådan skriftlig information som ges i utvecklingsplanen.

Sådan skriftlig information om elevens skolgång som avses i andra och tredje stycket får ges även vid andra tillfällen än vid ett utvecklingssamtal.

Utvecklingssamtal ska i vissa fall resultera i ett sådant åtgärdsprogram som avses i 5 kap. 1 §. *Förordning (2008:525).*

Av de fetmarkerade meningarna i paragrafen framgår följande:

- Det är rektorn som kan besluta om att den individuella utvecklingsplanen ska innehålla ”omdömen om elevens utveckling i övrigt inom ramen för läroplanen”, det vill säga skriftliga omdömen om elevens sociala utveckling.
- Det är rektorn som beslutar om utformningen av den skriftliga informationen, däribland omdömen, som ges i utvecklingsplanen.

Paragrafen – eller grundskoleförordningen i övrigt – lämnar inget utrymme för något organ som är överordnat den enskilda skolans rektor att ta över rektorns beslutskompetens i dessa frågor. Inte heller framgår det att rektorn själv ska kunna delegera sin beslutanderätt till någon annan.

Till grund för regeringens beslut om den nya lydelsen av 7 kap. 2 § grundskoleförordningen ligger utbildningsdepartementets promemoria ”En individuell utvecklingsplan med skriftliga omdömen”, utgiven 2008-01-15. Promemorian finns tillgänglig på regeringens webbplats

(<http://www.regeringen.se/sb/d/108/a/95933>) och insänds som pdf-fil med detta överklagande. I promemorian sägs bl.a. följande under rubriken Skälen för förslaget:

Det är en uppgift för rektor och lärare att besluta om informationens form och innehåll för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den enskilda skolan. Om rektor så beslutar ska utvecklingsplanen även kunna innehålla omdömen om elevens utveckling i övrigt i relation till målen i läroplanen och kursplanerna. Med utveckling i övrigt avses framförallt elevens sociala utveckling. (s. 5)

[Nu införs] en bestämmelse om att den individuella utvecklingsplanen också ska innehålla omdömen om elevens kunskapsutveckling. Sådana omdömen ska grundas på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i varje ämne. Förbudet mot att sådan information om elevens utveckling ges karaktären av betyg utgår. Det blir därigenom möjligt för de skolor som så önskar att göra informationen tydligare genom att ge den en mer betygsliknande utformning. Den närmare utformningen av sådana omdömen får bestämmas lokalt på den enskilda skolan. Om rektor så beslutar kan den individuella utvecklingsplanen också innehålla information om elevens utveckling i övrigt. (s. 6)

Skolverkets allmänna råd till 7 kap. 2 § grundskoleförordningen har ännu inte kommit i tryck men finns tillgängliga på Skolverkets webbplats

(<http://www.skolverket.se/publikationer?id=2114>) och insänds som pdf-fil med detta överklagande. I de allmänna råden sägs bl.a. följande:

De skriftliga omdömena ska utformas lokalt på den enskilda skolan och vara anpassade till elevernas ålder och mognad. Det är, enligt förordningen, rektorn som beslutar om den skriftliga informationens utformning för att den ska kunna anpassas till verksamheten och eleverna vid den egna skolan. (s. 8)

Viktigt att notera är att ett skriftligt omdöme inte är nationellt standardiserat. Eftersom det ska utformas lokalt och att det därmed inte finns något krav på nationell likvärdighet kan jämförelser mellan bedömningar av elevers resultat i olika skolor inte göras. (s. 8)

Om rektor beslutar att skriftliga omdömen ska ges om elevens utveckling i övrigt, kan utvecklingen av de förmågor som anges i t.ex. avsnitten [...] i Lpo 94 tjäna som vägledning. (s. 8)

Såväl förarbetena som de allmänna råden till 7 kap. 2 § grundskoleförordningen klargör alltså att utformningen av de skriftliga omdömena, som bestämmelsens ordalydelse utvisar, *ska* ske vid den enskilda skolan.

Av förarbetena framgår också att regleringen är medvetet vald från regeringens sida och att det finns ett pedagogiskt syfte med denna ordning. Det är vidare regeringens uttryckliga avsikt att de skriftliga omdömena *inte* ska vara jämförbara mellan skolor på samma sätt som t.ex. betyg.

Beslutet är författningsstridigt

Utbildningsnämnden har genom sitt beslut fastställt en ”gemensam struktur” för skriftliga omdömen i alla Stockholms stads kommunala grundskolor.

I den ”gemensamma strukturen” ingår en uppsättning tämligen detaljerade formulär med standardiserade frågeställningar och svarsalternativ om elevens kunskapsutveckling, som ska användas i stadens grundskolor. I formulären för årskurserna 4–5 och 6–7 ingår till exempel en skala med tre alternativa betygsliknande omdömen (*osäkert, ja, i hög grad*) om elevens utveckling i respektive ämne, vilken skolorna ska använda.

I den ”gemensamma strukturen” ingår även ett fastställt formulär som ska användas i samtliga skolor för skriftliga omdömen om elevens sociala utveckling.

Utbildningsnämnden har alltså fattat beslut för alla Stockholms grundskolor i två frågor som enligt 7 kap. 2 § grundskoleförordningen och Skolverkets allmänna råd ankommer på varje skolas rektor att besluta om, nämligen *dels* hur de skriftliga omdömena ska utformas och *dels* huruvida skriftliga omdömen ska lämnas även om elevernas sociala utveckling.

Nämnden har därmed både överskridit sina befogenheter och fattat beslut som strider mot lag eller annan författning.

Frivillig "delegation" uppåt i hierarkin?

Enligt utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande har ärendet beretts inom grundskoleavdelningen i en process tillsammans med stadens kommunala grundskolerektorer. Vem som initierat denna "process" eller hur den har gått till framgår dock inte. Det påstås inte att stadens grundskolerektorer skulle önska avstå från att själva utöva den beslutanderätt som enligt grundskoleförordningen tillkommer dem. Det framgår inte heller om alla rektorer ställer sig bakom "processens" slutresultat, eller om var och en av dem ens fått tillfälle att ta ställning till det slutliga förslaget innan utbildningsnämnden fattade beslut i deras ställe. Uppenbarligen har beslutet inte karaktären av frivillig samordning mellan rektorerna. I så fall hade inte heller något beslut av utbildningsnämnden erfordrats.

Det påstås inte uttryckligen i tjänsteutlåtandet att rektorerna formellt till utbildningsnämnden skulle ha överlåtit eller "delegerat" rätten att besluta om utformningen av skriftliga omdömen och huruvida skriftliga omdömen ska ges om elevernas sociala utveckling. Det måste i så fall ifrågasättas om en "delegation" uppåt i hierarkin, till rektorernas egen arbetsgivare, vore frivillig på så sätt att den kan beaktas. En sådan "delegation" av en pedagogisk ledaruppgift från rektorerna till den politiska nämnden vore i varje fall ogiltig redan eftersom den inte har stöd i grundskoleförordningen eller i annan författning.

Utbildningsnämndens beslut ska därför upphävas.

Inhibition

På grund av den tydliga ordalydelsen i 7 kap. 2 § grundskoleförordningen är det uppenbart att utbildningsnämndens beslut är olagligt.

I det regelverk som statsmakterna har satt upp för grundskolan ingår principen att rektorn har ett relativt stort oberoende som pedagogisk ledare. Vissa pedagogiska frågor i skolverksamheten är därför genom grundskoleförordningen skyddade från att dikteras av politiska beslut.

Utbildningsnämnden får alltså inte besluta om omdömena ska vara betygslänkande eller ej, eller

huruvida omdömen om elevernas sociala utveckling ska ges i skriftlig form. Förarbetena klargör att regelverket syftar till att sådana pedagogiska beslut ska fattas lokalt på varje skola.

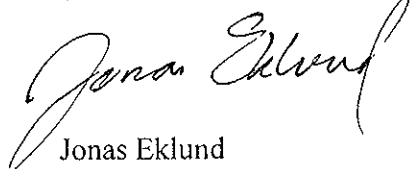
Mot denna bakgrund måste utbildningsnämndens beslut ses som ett försök att medvetet trotsa det regelverk som statsmakterna har satt upp för grundskolan.

Den pedagogiska utvecklingen i Stockholms stads grundskolor kommer att lida betydande men om skolorna tills vidare måste följa det olagliga beslutet. Skolornas rektorer och lärare måste då redan i vinter riva upp sina i många fall välfungerande pedagogiska rutiner för skriftliga omdömen och föräldrakommunikation, och i stället införa den olagligen beslutade "gemensamma strukturen". När det överklagade beslutet väl har upphävts och domen har vunnit laga kraft kommer den nedlagda mödan att vara förgäves. Då återstår det åtskilligt arbete för varje skolas rektor och lärare för att återskapa en lokal modell för skriftliga omdömen som passar varje skolas verksamhet och pedagogiska inriktning.

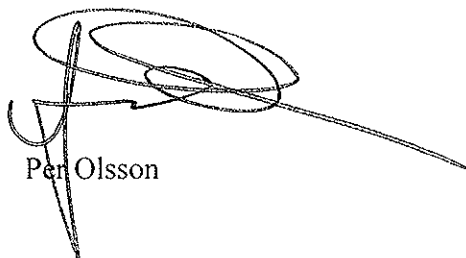
Då det överklagade beslutet är uppenbart olagligt och då Stockholms stads grundskolor, som utvecklats ovan, kommer att lida betydande men om beslutet förblir gällande i väntan på länsrättens slutliga prövning, bör beslutet inhiberas.

Vi motsätter oss inte att länsrätten, om det befinns nödvändigt, inhämtar yttrande från utbildningsnämnden innan frågan om inhibition prövas.

Stockholm den 17 november 2008

Jonas Eklund

Per Olsson